

Felaktiga utbetalningar av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning

Omfattningen av felaktiga utbetalningar orsakade av
felaktiga frånvarouppgifter

Dnr: 019475-2018

Ansvarig chef: Gabriella Bremberg
Avdelningen för analys och prognos

Upplysningar: Analytiker Johanna Lovén
010-116 92 59
johanna.loven@forsakringskassan.se

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	4
Uppdraget.....	4
Kortfattad beskrivning av ersättningssystemet.....	4
Huvudsakliga risker	6
Upplägg, metod och avgränsningar	8
Upplägg och metod	8
Studiens styrkor och begränsning	8
Tillämpning av definitionen och orsaksindelningen.....	9
Felaktiga utbetalningar av ASUEEE	10
Uppskattning av frånvaro	10
Uppskattning av felaktig frånvaro	11
Totalsiffran och dess osäkerhet	11
Typ av fel	12
Misstänkt avsiktliga fel.....	12
Uppgifter som används felaktigt	13
Ursprunget på uppgifter som används felaktigt.....	13
Diskussion och sammanfattande bedömning	14
Bilaga	15

Sammanfattning

I denna omfattningsstudie har vi undersökt hur omfattande felaktiga utbetalningar inom aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning är som har orsakats av att frånvaro från program inte har anmälts till eller har godkänts av Arbetsförmedlingen. Typen av fel som kan fångas i denna studie handlar därmed om de fel som uppstår när en deltagare ansöker om ersättning från Försäkringskassan och anger att hen har varit frånvarande från programmet på grund av uppehåll, sjukdom, eller enskild angelägenhet, men där frånvaron inte är anmäld till eller godkänd av Arbetsförmedlingen. Studien kan inte skatta förekomst av fel där deltagaren har varit frånvarande från programmet men inte har anmält detta till varken Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Den kan inte heller fånga förekomst av fel där deltagaren har anmält frånvaro till Arbetsförmedlingen men inte till Försäkringskassan.

Resultatet visar att ungefär 2,5 procent av alla ansökningar om aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning under 2018 kan innehålla felaktiga uppgifter om frånvaro som kan orsaka helt eller delvis felaktiga utbetalningar. Felen handlar framförallt om att deltagare inte har anmält sjukfrånvaro till Arbetsförmedlingen. Uppskattningsvis rör det sig om drygt 40 000 ansökningar. Det uppskattade beloppet för dessa felaktiga utbetalningar är cirka 85 miljoner kronor. I relation till det uppskattade totala utbetalade beloppet utgör dessa fel en liten del, cirka 0,6 procent. Det innebär att relativt många individer bedöms ha fel i ansökan kopplad till frånvaro, men det felutbetalda beloppet utgör en mindre del av det som betalas ut totalt i ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program.

Inledning

Uppdraget

Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (Delegationen) ska utgöra ett samlande organ som bland annat ska ta fram faktaunderlag till regeringen. Inom ramen för detta arbete genomför delegationen omfattningsstudier avseende felaktiga utbetalningar från de aktuella systemen inom områden där det finns väsentlig risk för sådana utbetalningar och där studier av detta slag saknas. Delegationen ska också redovisa orsakerna till de felaktiga utbetalningarna.

Som ett led i arbetet att genomföra omfattningsstudier har delegationen bedömt att aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning som utgår till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program har väsentlig risk för felaktiga utbetalningar. Föreliggande rapport är Försäkringskassans samlade avrapportering av uppdraget.

Kortfattad beskrivning av ersättningsystemet

Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning¹ är ekonomiska ersättningar till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program som omfattas av förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Syftet med de arbetsmarknadspolitiska insatserna och programmen är att stärka individens förutsättningar att få och behålla ett arbete samt stimulera arbetsgivare att anställa arbetssökande som bedöms ha svårt att få ett arbete. Etableringsersättning får lämnas till den som deltar i det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare enligt förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Deltagare i arbetsmarknadspolitiska program lämnar vanligtvis in en ansökan om ersättning till Försäkringskassan varje månad med uppgifter om närvaro, frånvaro och eventuellt arbete med inkomst eller andra förmåner. Ansökan gäller en kalendermånad (den första till den sista i månaden), vilket innebär att man ansöker om ersättning i efterhand. Ersättningen har ett fast utbetalningsdatum, den 26:e, varje månad. För att få ersättning den 26:e måste Försäkringskassan få ansökan senast den 7:e varje månad. Om man skickar in ansökan mellan den 8:e och den sista dagen i månaden betalas ersättningen ut den 26:e månaden efter. Om ansökan inkommer senare än

¹ För programdeltagare mellan 18-24 år lämnas vanligtvis utvecklingsersättning, om man inte har rätt till arbetslöshetsersättning. En person som är under 25 år men är eller skulle ha varit berättigad till arbetslöshetsersättning kan få aktivitetsstöd (2 och 4 § förordning [2017:819] om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser).

den sista dagen i månaden kan man endast få ersättning om det finns särskilda skäl².

Man kan få ersättning för dagar även när man inte har deltagit i sitt program. Ersättning lämnas för dagar när man är sjuk och har sjukanmält sig till Arbetsförmedlingen (för den första dagen vid sjukfrånvaro lämnas ingen ersättning), om man tar hand om ett barn som är sjukt eller en svårt sjuk närstående, om man har en enskild angelägenhet av vikt som Arbetsförmedlingen har godkänt eller har ett tillfälligt uppehåll i en utbildning som har anmälts till Arbetsförmedlingen samt om man har ett tillfälligt uppehåll i jobb- och utvecklingsgarantin som Arbetsförmedlingen har godkänt. När man ansöker om ersättning från Försäkringskassan fyller man i anledningen till att man var frånvarande. Om man är frånvarande av en annan anledning än de nämnda får man ingen ersättning.

Ansvaret för aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning (ASUEEE) delas mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Arbetsförmedlingen beslutar om en persons möjlighet att ta del av de insatser och aktiviteter som finns inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program, samt upprättar en individuell planering för nyanlända (etableringsprogram). Försäkringskassan beslutar sedan om rätten till ersättning (aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning samt eventuella tilläggsförmåner³) och betalar ut den. Försäkringskassan står även för beslut om återkrav samt antal dagar som ska ingå i avstängningen när en deltagare har misskött sin närvaro, sitt arbetssökande m.m. Uppgifter om personer som har rätt till att delta i arbetsmarknadspolitiska program och beslut om avstängning förmedlas till Försäkringskassan av Arbetsförmedlingen.

En ny ersättningsförordning trädde i kraft den 1 januari 2018. Det tidigare regelverket har setts över och till viss del förändrats. En viktig förändring är att programdeltagare ska anmäla sjukfrånvaro till Arbetsförmedlingen den första sjukfrånvarodagen från och med den 1 januari 2018. Tanken är att Arbetsförmedlingen ska få bättre förutsättningar för att anpassa program och skriva ut deltagare från program. Detta för att förhindra att programdeltagare är inskrivna i program under lång tid samtidigt som de är heltidsfrånvarande eller närmast heltidsfrånvarande under lång tid. För att följa upp det förändrade regelverket har Försäkringskassan infört stickprovskontroller gällande sjukfrånvaro och frånvaro i program. Det är också dessa kontroller som ligger till grund för denna omfattningsstudie.

² Det finns ingen exakt definition av särskilda skäl; vad som anses vara särskilda skäl bedöms i det enskilda fallet. Till exempel kan särskilda skäl vara ömmande omständigheter eller att man var förhindrad att ansöka på grund av allvarlig sjukdom.

³ Den som är anvisad till programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan även få etableringstillägg eller bostadsersättning. Dessa ingår inte i omfattningsstudien.

Huvudsakliga risker

Nedan redovisas de huvudsakliga riskerna för felaktiga utbetalningar som har identifierats av Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Majoriteten av riskerna handlar om felaktiga eller sent lämnade uppgifter. Felaktiga utbetalningar av ASUEEE kan orsakas av att (1) deltagaren lämnar felaktiga uppgifter vid ansökan om ersättning, (2) att Försäkringskassan gör fel vid bedömningen av rätten till ersättning eller beräkningen av ersättningens storlek, (3) andra myndigheter lämnar felaktiga eller inaktuella uppgifter, alternativt lämnar uppgifter som påverkar rätten till eller ersättningens storlek när beslut eller utbetalning redan har skett.

Fel orsakade av deltagare i arbetsmarknadspolitiska program

Försäkringskassan har ingen information om vad deltagaren ska göra i sitt program, därför kan Försäkringskassan inte göra egna bedömningar av att deltagaren inte deltar. Deltagaren redovisar i ansökan på heder och samvete vilka dagar hen har deltagit och vilka dagar hen varit frånvarande av en ersättningsberättigad anledning. Försäkringskassans beslut grundar sig på dessa uppgifter om det inte finns anledning att anta att de inte stämmer.

Det fel som denna omfattningsstudie baseras på handlar om deltagares uppgifter om frånvaro i ansökan. Deltagaren ska på ansökan ange vilka dagar hen ansöker om ersättning för. Man kan ansöka om ersättning av två anledningar - deltagande och frånvaro av en ersättningsberättigad anledning (sjukdom, tillfällig vård av barn, enskild angelägenhet, tillfälligt uppehåll eller vård av svårt sjuk närstående). Om deltagaren ansöker om ersättning av anledningarna sjukdom, enskild angelägenhet eller tillfälligt uppehåll ska hen även ange om frånvaron är godkänd av eller anmäld till Arbetsförmedlingen. Det är en risk att deltagare lämnar felaktiga uppgifter i ansökan avseende detta. För de deltagare som inte deltar i programmet utan godtagbar anledning ska Arbetsförmedlingen dessutom fatta sanktionsbeslut.

Då många deltagare förvärvsarbetar parallellt med programdeltagande finns en risk att deltagarens redovisade uppgifter inte är korrekta. Risken innefattar både att deltagare medvetet utelämnar uppgift om arbete med lön och att man inte förstår hur lönen ska redovisas (t.ex. hur man ska räkna om en månadslön till lön per dag).

Andra risker som har lyfts handlar om felaktiga handlingar och intyg. Det finns en risk för att felaktiga identitetshandlingar eller falska identiteter, felaktiga arbetsgivarintyg och felaktiga läkarutlåtanden används, vilket kan ligga till grund för att man får ersättning man inte har rätt till eller en högre ersättning än vad man har rätt till.

Fel orsakade av Försäkringskassan vid handläggning av ansökan

Även om reglerna har förenklats finns det alltid en risk för felaktiga beräkningar när olika förmåner ska samordnas; särskilt när det gäller förmåner och ersättningar som Försäkringskassan inte har uppgift om i sina system

(studiestöd, lön, anställningsförmåner och tjänstepension). Det finns även situationer som inte helt täcks av samordningsreglerna, så som för studietids-SGI.

Fel eller sen information från a-kassa, Arbetsförmedlingen och CSN

Om Arbetsförmedlingen beslutar om avstängning från rätt till ersättning så meddelar Arbetsförmedlingen den information Försäkringskassan behöver angående detta. Eftersom Försäkringskassan är beroende av korrekt information från Arbetsförmedlingen innebär det en risk för felaktiga utbetalningar om Arbetsförmedlingen inte fattar avstängningsbeslut när deltagaren har varit "olovligt frånvarande".

Försäkringskassan inhämtar ingen information från andra anordnare av program än Arbetsförmedlingen. Om någon annan än Arbetsförmedlingen är programanordnare så ska relevant information lämnas från programanordnaren till Arbetsförmedlingen. Att information om "olovlig frånvaro" skickas i flera led innebär en risk för att det tar tid innan den når Försäkringskassan. En annan risk är att Arbetsförmedlingen inte får in all information om "olovlig frånvaro" från externa anordnare och därmed inte har möjlighet att besluta om sanktion.

För de deltagare som uppfyller villkor för ersättning från a-kassa skickar a-kassan information (dagpenning, normalarbetstid och antalet tilldelade och förbrukade dagar i en ersättningsperiod) till Försäkringskassan. Om ingen a-kassa skickar information så är även det en information som ligger till grund för Försäkringskassans beräkning av aktivitetsstöd.

Försäkringskassan utgår vid beslut alltid från de senaste uppgifterna man har fått in från de som ska lämna uppgifter. En risk är att information som påverkar ett beslut kommer in efter det att beslutet har fattats (t.ex. uppgift om sanktion eller uppgift om att en deltagare inte längre uppfyller villkor för ersättning från a-kassa). I de situationerna blir konsekvensen en felaktig utbetalning. När det gäller sena sanktionsbeslut från Arbetsförmedlingen får Försäkringskassan från och med 1 januari 2018 kvitta ett felaktigt utbetalt belopp på en kommande utbetalning utan att ställa återkrav. Det blir fortfarande en felaktig utbetalning, men det totala utbetalade beloppet (sett över två eller fler månader) behöver därmed inte bli fel.

Upplägg, metod och avgränsningar

Upplägg och metod

För att uppskatta omfattningen av felaktiga utbetalningar inom ASUEEE kommer vi att utgå från data från en stickprovskontroll som har genomförts kontinuerligt under 2018. Ett slumpmässigt urval av ansökningar om ASUEEE där den sökande har angett frånvaro har valts ut och uppgifterna har stämts av mot Arbetsförmedlingen för att kontrollera att frånvaron är anmäld eller godkänd. Totalt har uppgifter om frånvaro i 944 ansökningar kontrollerats mot Arbetsförmedlingen. Ansökningarna om ersättning omfattar perioden mellan januari och september 2018. Den totala skattningen av fel i antal och belopp beräknas för hela 2018 och därmed antar vi att andelen fel kopplade till frånvaro är ungefär lika stor under årets kvarvarande månader (oktober-december 2018).

För att skatta omfattningen av fel kopplade till frånvaro krävs uppgifter om hur stor andel av ansökningarna om ASUEEE där frånvaro har angetts. För att uppskatta detta genomfördes en aktgranskning av ansökningar om ersättning för januari-september 2018 (samma period som ingick i stickprovskontrollen av frånvarouppgifter). Ett obundet slumpmässigt urval av 1 200 ansökningar drogs från urvalsramen som bestod av 1 231 808 ansökningar inkomna mellan den 1 februari och den 31 oktober 2018.⁴

Aktgranskningen genomfördes av fyra granskare som vardera tilldelades ett slumpmässigt urval av de 1 200 ansökningarna. Uppgifterna registrerades i en standardiserad mall. Före granskningen genomfördes en provgranskning av ett antal ärenden, där alla granskare gick igenom samma ärenden, för att säkerställa att registreringen av uppgifterna gjordes på ett enhetligt sätt.

Baserat på uppgifterna i detta urval gjordes sedan beräkningar av omfattningen av fel kopplade till frånvarouppgifter i ansökan.

Studiens styrkor och begränsning

Typen av fel som kan fångas av denna omfattningsstudie handlar om de fel som uppstår när en deltagare ansöker om ersättning från Försäkringskassan och anger att hen har varit frånvarande från programmet på grund av uppehåll, sjukdom, eller enskild angelägenhet, men där frånvaron inte är

⁴ Målpopulationen är deltagare som har ansökt om ASUEEE mellan 1 februari och 31 oktober 2018. I och med att en deltagare kan skicka in två eller fler ansökningar om ersättning för samma period valdes den första ansökan per månad och individ ut till urvalsramen som urvalet drogs från. Detta för att säkerställa att deltagare som på grund av komplettering eller andra orsaker skickade in fler än en ansökan per period inte skulle ha en större sannolikhet att väljas ut än andra deltagare.

anmäld till eller godkänd av Arbetsförmedlingen. Studien kan inte skatta förekomst av fel där deltagaren har varit frånvarande från programmet men inte har anmält detta till varken Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Den kan inte heller fånga förekomst av fel där deltagaren har anmält frånvaro till Arbetsförmedlingen men inte till Försäkringskassan.

Felet som uppskattas i denna studie rör alltså en felaktig uppgift vid ansökan. Det är troligt att majoriteten av denna typ av fel beror på att deltagaren inte har stämt av med eller fått frånvaron godkänd av Arbetsförmedlingen, men det kan också finnas fall där uppgiften inte har omhändertagits av Arbetsförmedlingen. Det är därmed ett antagande att eventuella fel som upptäcks beror på att frånvaron inte är godkänd av eller anmäld till Arbetsförmedlingen.

Tillämpning av definitionen och orsaksindelningen

För omfattningsstudierna har en definition och en orsaksindelning slagits fast av KUT-Delegationen. Denna omfattningsstudie skattar förekomst av ett fel, felaktig frånvaro, som uppstår vid ansökan om ersättning. Enligt delegationens klassificering av uppgifter som kan leda till felaktigheter ingår det studerade felet i kategorin "Aktivitet". Se PM "Orsaksindelning inom omfattningsstudierna"⁵.

⁵ Dnr: Komm2018/00542/Fi 2016:07 (2018-09-25).

Felaktiga utbetalningar av ASUEEE

I detta avsnitt redogör vi för resultaten av omfattningsstudien avseende antal felaktiga utbetalningar kopplade till frånvaro samt det uppskattade felaktigt utbetalda beloppet.

Uppskattning av frånvaro

Eftersom deltagare ansöker om ersättning efter varje månad som man har deltagit i ett arbetsmarknadspolitiskt program eller ett etableringsprogram saknas uppgifter om ansökningar för november och december 2018 vid tidpunkten för de beräkningar som görs i denna studie (början av december 2018). För november och december antas antalet ansökningar vara lika många som för oktober 2018 ($n = 138\,122$). Detta kan innebära en viss under- eller överskattning. Det uppskattade antalet ansökningar för 2018 beräknas vara 1 646 174.⁶

Totalt exkluderades 18 ansökningar från de 1 200 som granskades. Det slutliga samplet inkluderade 1 182 ansökningar. Bortfallet bestod framförallt av att det inte fanns någon ansökan kopplad till den utvalda ärendehändelsen.

Ett antagande är att frånvaron under hela 2018 kan skattas givet uppgifter från ansökningar gjorda för ersättningsperioden mellan januari-september 2018 (och att andelen med frånvaro under oktober-december inte skiljer sig från andelen med frånvaro mellan januari-september).

Den uppskattade andelen frånvaro för 2018 är 7 procent. Med andra ord, 7 procent av ansökningarna om ASUEEE omfattar någon form av rapporterad frånvaro kopplad till sjukfrånvaro, enskild angelägenhet eller uppehåll i utbildningen/programmet. Majoriteten av den frånvaro som har rapporterats i ansökningarna gäller sjukfrånvaro (6 procent). Endast 1 procent av ansökningarna rör annan frånvaro. Notera att beräkningen av förekomst av frånvaro inte omfattar vård av sjukt barn eller vård av närstående, då dessa två fall av frånvaro inte påverkar ersättningsanspråket då den inte måste ha stämts av eller godkänts av Arbetsförmedlingen för att man ska ha rätt till ersättning.

⁶ Notera att antalet ansökningar har begränsats till den första inkomna ansökan per individ och månad.

Uppskattning av felaktig frånvaro

Baserat på kontrollen av frånvaro som gjordes för 931 ansökningar⁷ var andelen med felaktig frånvaro (dvs. ej godkänd eller anmäld till Arbetsförmedlingen) 34 procent. Felen rör framförallt sjukfrånvaro (75 procent; se Tabell 1).

Det totala beloppet som kunde ha betalats ut felaktigt om de 931 ansökningarna inte hade kontrollerats var drygt 657 000 kronor (se Tabell 1). I och med att uppgifterna kontrollerades före utbetalning betalades inte ersättning ut felaktigt på grund av felaktiga frånvarouppgifter.

Tabell 1 Fördelning av orsaker till att frånvaron var felaktig

Typ av frånvaro	Andel (%)	Antal	Totalt belopp (kr)	Genomsnittligt belopp (kr)
Enskild frånvaro ej godkänd	13	42	44 257	1 054
Flera sorters frånvaro	1	3	4 772	1 591
Sjukfrånvaro ej anmäld	67	210	431 447	2 055
Sjukfrånvaro sent anmäld	8	25	76 054	3 042
Uppehåll ej godkänt	10	32	100 720	3 148
Total	100	312	657 250	2 107

Uppskattningen av felaktig frånvaro bland alla ansökningar blir därmed 2,5 procent ($0,34 \times 0,07 = 0,025$). Det innebär att det uppskattade antalet ansökningar med frånvaro under 2018 är 120 107 och antalet med fel kopplade till frånvaron skattas till 40 251 ansökningar.

Beloppet för 2018 som kan ha betalats ut felaktigt på grund av felaktiga frånvarouppgifter skattas till 84,8 miljoner kronor (40 251 ansökningar med felaktig frånvaro multiplicerat med det genomsnittliga felaktiga beloppet per ansökan, 2 107 kronor).

Totalsiffran och dess osäkerhet

Av antalet ansökningar bedöms 2,5 procent (95%-igt konfidensintervall: 2,0-3,1) kunna leda till en felaktig utbetalning på grund av att frånvaron inte har anmälts till eller godkänts av Arbetsförmedlingen.

Andelen ansökningar med ej godkänd eller anmäld frånvaro baserad på samplet av frånvaroansökningar motsvaras av $\hat{\pi}_1 = \frac{y_1}{n_1}$, där y_1 är antalet ansökningar med felaktiga frånvarouppgifter och n_1 är antalet ansökningar i samplet ($n_2 = 934$). Andelen ansökningar med frånvaro givet samplet av samtliga ansökningar motsvaras av $\hat{\pi}_2 = \frac{y_2}{n_2}$, där y_2 är antalet ansökningar där de sökande har angett frånvaro och n_2 är antalet ansökningar i samplet

⁷ Uppgifter för 13 ansökningar exkluderades p.g.a. felaktiga inmatningar.

($n_2 = 1\,182$). Den uppskattade andelen felaktiga ansökningar på grund av felaktiga frånvarouppgifter, $\hat{\theta}$, beräknades som $\hat{\theta} = \hat{\pi}_1 \times 100 \times \hat{\pi}_2$.

Det 95%-iga konfidensintervallet för andelen felaktiga ansökningar, $\hat{\theta}$, har beräknats i enlighet med formeln

$$\hat{\theta} \times \exp(\pm z_{1-(\alpha/2)} \times \hat{\sigma}_{\ln(\hat{\theta})}), \text{ där } \hat{\sigma}_{\ln(\hat{\theta})} = \sqrt{\frac{1-\hat{\pi}_1}{\hat{\pi}_1 n_1} + \frac{1-\hat{\pi}_2}{\hat{\pi}_2 n_2}} \text{ och}$$

$z_{1-(\alpha/2)}$ motsvarar värdet för den inverterade kumulativa standardnormalfördelningen för sannolikheten $1 - \left(\frac{\alpha}{2}\right)$ när $\alpha = 0,05$.⁸

Om man istället ser till andelen fel av det totala utbetalade beloppet utgör den 0,6 procent (95%-igt konfidensintervall: 0,4-0,7), om vi uppskattar de felaktiga utbetalningarna på grund av felaktiga frånvarouppgifter till 84,8 miljoner kronor (95%-igt konfidensintervall: 65,5-109,7)⁹ och det totala utbetalade beloppet under 2018 till 15 346 miljoner kronor (avrundat till närmaste miljontal). Det innebär att det felaktigt utbetalade beloppet uppskattningsvis utgör en mindre del jämfört med andelen ansökningar (och därmed antalet deltagare) med fel i ansökan som kan leda till felaktiga utbetalningar.

På grund av att uppgifter för hela 2018 saknas (antal ansökningar och totalt utbetalt belopp) bygger skattningen för helåret 2018 på uppskattningar av november och december 2018, då studiens beräkningar gjordes i början av december 2018. För att uppskatta uppgifterna för dessa månader har vi utgått från antal och belopp i oktober 2018. Eftersom ansökan för en månad görs i efterhand kan antalet ansökningar och utbetalt belopp avgöras först i slutet av januari 2019.

Typ av fel

Felen som har studerats i denna omfattningsstudie rör felaktiga uppgifter vid ansökan, som kan antas framförallt vara orsakade av de försäkrade.

Misstänkt avsiktliga fel

Antalet ärenden i stickprovskontrollen som lämnades till kontrollutredning används för att skatta omfattningen av misstänkt avsiktliga fel. Av de 931 kontrollerade ärendena lämnades 21 ärenden till kontrollutredning.

Av antalet beviljade ansökningar under 2018 kan uppskattningsvis 0,2 procent (95%-igt konfidensintervall: 0,1-0,3) leda till en felaktig utbetalning på grund av misstänkt avsiktliga fel ($0,02 \times 0,07 = 0,002$). Beloppet som

⁸ Aho, K. A. & R. T. Bowyer. (2015). Confidence intervals for a product of proportions: application to importance values. *Ecosphere* 6(11):230. <http://dx.doi.org/10.1890/ES15-00420.1>

⁹ 95%-igt konfidensintervall beräknat givet andelen fel kopplat till frånvaro bland alla beviljade ansökningar. För närmare beskrivning av hur konfidensintervallet för det uppskattade felaktigt utbetalade beloppet har beräknats, se bilaga.

kan ha betalats ut felaktigt på grund av misstänkt avsiktliga fel skattas till 8,6 miljoner kronor (2 709 ansökningar med misstänkt avsiktliga fel multiplicerat med det genomsnittliga felaktiga beloppet per ansökan med misstänkt avsiktligt fel, 3 180 kronor; 95%-igt konfidensintervall: 4,6-16,1), vilket uppskattningsvis utgör 0,06 procent av beloppet som utbetalas under 2018 (95%-igt konfidensintervall: 0,03-0,1)¹⁰.

Uppgifter som används felaktigt

Uppgifterna som har angetts felaktigt rör en aktivitet, dvs. att frånvaro vid sjukdom, enskild angelägenhet eller tillfälligt uppehåll från ett arbetsmarknadspolitiskt program ska anmälas till eller godkännas av Arbetsförmedlingen för att man ska vara berättigad till ersättning under dessa frånvarodagar.

Ursprunget på uppgifter som används felaktigt

De felaktiga uppgifterna härrör från de sökande.

¹⁰ För beräkning av konfidensintervall där det skattade medelbeloppet som betalats ut felaktigt används, se bilaga.

Diskussion och sammanfattande bedömning

Denna studie skattar omfattningen av fel som uppstår när en deltagare ansöker om ersättning från Försäkringskassan och anger att hen har varit frånvarande från programmet på grund av uppehåll, sjukdom, eller enskild angelägenhet, men där frånvaron inte är anmäld till eller godkänd av Arbetsförmedlingen. Studien kan inte skatta förekomst av andra typer av fel, så som när deltagaren har varit frånvarande från programmet men inte har anmält detta till varken Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan.

Resultatet visar att ungefär 2,5 procent av alla ansökningar om aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning kan innehålla felaktiga uppgifter om frånvaro som kan orsaka helt eller delvis felaktiga utbetalningar. Felen handlar framförallt om att deltagare inte har anmält sjukfrånvaro till Arbetsförmedlingen. Det uppskattade antalet ansökningar med fel kopplade till frånvaron skattas till drygt 40 000 ansökningar. Det uppskattade beloppet för dessa felaktiga utbetalningar är cirka 85 miljoner kronor. I relation till det uppskattade totala utbetalade beloppet utgör dessa fel en liten del, cirka 0,6 procent. Det innebär att relativt många individer bedöms ha fel i ansökan kopplad till frånvaro, men det felutbetalda beloppet utgör en mindre del av det som betalas ut totalt i ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program.

Bilaga

Uppskattningen av antalet beviljade ansökningar för 2018 har beräknats givet 98 procent av det uppskattade totala antalet ansökningar, då andelen avslag p.g.a. t.ex. program saknas eller job-dagar slut, beräknades till 2 procent givet uppgifterna från aktgranskningen. Det utbetalade beloppet för november och december 2018 uppskattades med oktober månads belopp (drygt 1 314 miljoner kronor; uppskattningsvis nära 15 346 miljoner kronor för helåret 2018).

Nedan beskrivs hur konfidensintervallet för det felaktigt utbetalade beloppet beräknades samt vilka antaganden som görs.

Y_1 = antal ansökningar med frånvaro

n_1 = sampelstorlek för beviljade ansökningar

Y_2 = antal ansökningar med felaktiga frånvarouppgifter

n_2 = sampelstorlek för beviljade ansökningar med frånvaro

p_1 = sann proportion av beviljade ansökningar med frånvaro

p_2 = sann proportion av beviljade frånvaroansökningar med felaktiga utbetalningar

X_B = beloppet för en beviljad ansökan med felaktig frånvaro

n_B = sampelstorlek för ansökningar med felaktig frånvaro

μ_B = förväntat belopp för en beviljad ansökan med felaktig frånvaro

a = totalt antal beviljade ansökningar 2018

α = vald signifikansnivå (sannolikhet för ett typ I-fel)

Vi definierar variabeln $Z_{ji} \in Be(p_{ji})$ som för $j = 1$ representerar en ansökan som antingen har någon form av frånvaro ($Z_{1i} = 1$) eller inte har det ($Z_{1i} = 0$). För $j = 2$ representerar variabeln en ansökan med frånvaro som antingen har en felaktig utbetalning ($Z_{2i} = 1$) eller inte har en felaktig utbetalning ($Z_{2i} = 0$). Vi har då att $Y_j = \sum_{i=1}^{n_j} Z_{ji}$, $j = 1, 2$.

Vi antar genomgående ett oberoende mellan Y_1 , Y_2 och X_B . Vi antar också att det totala antalet ansökningar, a , är känt (notera att antalet för helåret 2018 har uppskattats, då antal ansökningar för ersättningsperioderna november och december saknades vid tidpunkten för beräkningen).

$\hat{P}_1 = \frac{Y_1}{n_1}$, uppskattad andel ansökningar med frånvaro av beviljade ansökningar

$\hat{P}_2 = \frac{Y_2}{n_2}$, uppskattad andel ansökningar med felaktig frånvaro av ansökningar med frånvaro

$$Var(\hat{P}_j) = \frac{p_j(1-p_j)}{n_j}, j = 1, 2$$

$$E(\hat{P}_j) = p_j$$

$$\bar{X}_B = \frac{1}{n_B} \sum_{i=1}^{n_B} X_{Bi}$$

$$Var(\bar{X}_B) = \frac{Var(X_B)}{n_B}$$

$$E(\bar{X}_B) = \mu_B$$

Vi har enligt centrala gränsvärdesatsen:

$$\hat{P}_j \xrightarrow{d} N(p_j, Var(\hat{P}_j)), j = 1, 2 \text{ och } \bar{X}_B \xrightarrow{d} N(\mu_B, Var(\bar{X}_B))$$

Det totalt felaktigt utbetalda beloppet p.g.a. felaktig frånvaro kan definieras som:

$$\Psi_B = p_1 p_2 \mu_B a$$

Det är för detta värde som vi vill beräkna ett konfidensintervall för. Fördelningen för Ψ_B är okänd men deltasatsen kan användas, vilket ger

$\ln(\hat{P}_j) \xrightarrow{d} N\left(\ln(p_j), \frac{1}{p_j} \times \frac{(1-p_j)}{n_j}\right), j = 1, 2$ (asymptotisk fördelning, medel och varians för logaritmen av proportionerna)

$\ln(\bar{X}_B) \xrightarrow{d} N\left(\ln(\mu_B), \frac{1}{\mu_B^2} \times \frac{Var(\bar{X}_B)}{n_B}\right)$ (asymptotisk fördelning, medel och varians för logaritmen av beloppet för en ansökan med felaktig frånvaro)

$\ln(\hat{\Psi}) \xrightarrow{d} N(\ln(\Psi), Var(\ln(\hat{\Psi})))$ där

$$Var(\ln(\hat{\Psi})) = \frac{1}{p_1} \times \frac{(1-p_1)}{n_1} + \frac{1}{p_2} \times \frac{(1-p_2)}{n_2} + \frac{Var(\bar{X}_B)}{\mu_B^2 \times n_B}$$

Som varians estimator använder vi

$$Var(\widehat{\ln(\hat{\Psi})}) = \frac{1}{\hat{P}_1} \times \frac{(1-\hat{P}_1)}{n_1} + \frac{1}{\hat{P}_2} \times \frac{(1-\hat{P}_2)}{n_2} + \frac{\frac{1}{n_B} \sum_{i=1}^{n_B} (X_{Bi} - \bar{X}_B)^2}{\bar{X}_B^2 n_B}$$

Det skattade konfidensintervallet med konfidensgrad $1-\alpha$ blir då:

$$P\left(\hat{\Psi} \times \exp\left(-Z_{\frac{\alpha}{2}} \times \sqrt{\widehat{Var}(\ln(\hat{\Psi}))}\right) \leq \Psi\right. \\ \left. \leq \hat{\Psi} \times \exp\left(Z_{\frac{\alpha}{2}} \times \sqrt{\widehat{Var}(\ln(\hat{\Psi}))}\right)\right) = 1 - \alpha$$